

Vejbred (*Plantago major*)

Tusindfryd (*Bellis perennis*)

Almindelig firling (*Sagina procumbens*)

Revidert april 2016

Vejbred. Foto: Anne Mette Dahl Jensen

Lær dit almindelige ukrudt at kende

Nogle af de mest almindelige ukrudtsarter på golfbanen er mælkebøtte, vejbred, tusindfryd og almindelig firling.

Hvis man kan identificere dem og har kendskab til deres vækstkrav, kan man indføre foranstaltninger, der reducerer forekomsten og dermed reducerer forbruget af pesticider. Mælkebøtte er måske den art der er mest almindelig og derfor omtales den i et separat STERF-faktblad. I det følgende omtales biologi og bekæmpelse af vejbred, tusindfryd og alm. firling.

Sammenfatning

- Ud over mælkebøtte er vejbred og tusindfryd blandt de mest almindelige ukrudtsarter i græsplæner, og almindelig firling er vanlig på golfgreens.
De trives ved regelmæssig klipping (hvor der er lys), i kompakt jord og hvor der er meget slitage.
- Aktuelle tiltag er håndlugning og afskrælning. For de enkelte ukrudtsarter bør det desuden praktiseres en skøtelses- og gødningspraksis der hæmmer den aktuelle ukrudtsart.
 - Vejbred kan reduceres ved at påmontere børster på plæneklipperen
 - Tusindfryd kan reduceres ved at kalke jorden
 - Alm. Firling på greens kan reduceres ved at minimere vandingen.
- Bekæmp ukrudt på det udviklingsstadium, hvor det giver den bedste effekt.
- Tegn årlig et ukrudtskort over anlægget, hvor de forskellige ukrudtsarter er plottet ind i forhold til de steder, hvor de er et problem.

Vejbred

Plantago major

Groblad

Groblad

Piharatamo

Græðisúra

Greater Plantain/
Broadleaved Plantain

Foton: Anne Mette Dahl Jensen

Vejbred er et flerårig, stedbunden ukrudt med en roset af blade og en bladløs opret stilk med mange blomster. Bladnerverne der er parallelle fortsætter ned i stilken, og det er derfor vanskeligt at trække den op eller at beskadige den mekanisk. Bladene ligger fladt på jorden, hvilket gør det svært at klippe dem. Vækstpunktet sidder lavt og planten kan regenerere selv hvis planten er klippet af lige ved jordoverfladen eller lidt under. Roden er meget tæt og meget forgrenet.

Vejbred blomster fra juni til september og producerer klæbrige frø som kan spire hele vækstsæsonen hvis de rigtige forhold er til stede. Den spredes hovedsagelig med frø, og i landbruget er det anslået at hver plante i gennemsnit

producere 21500 frø (NIBIO's planteværnsleksikon).

På golfbaner og andre plænetyper er vejbred uønsket bl.a. fordi den giver dårligt fotfæste, udkonkurrerer græsset og giver dårlig spillekvalitet.

Vækstkrav

Vejbred er ekstremt godt tilpasset mange forskellige vækstforhold. Den trives bedst på lidt fugtige arealer i fuld sol eller delvis sol. Den tåler både slid og nedtrampning og den klarer sig rigtig godt på kompakt jord. Vokser ofte langs med stier og veje hvor den overlever, mens andre planter slides ned (deraf det danske navn 'vejbred'). Vejbred klarer sig desuden godt, hvor jorden indeholder meget kalium.

Bekæmpes sådan her:

Jordløsning

Eftersom vejbred kan lide kompakt jord bør områder med meget vejbred undersøges i forhold til jordens komprimering. Hvis den er meget kompakt, bør man lave en plejeplan i forhold til at få løsnet jorden i området.

Børster på plæneklipperen

Plantens blade ligger tæt på jorden, og de er seje, hvilket gør at de er svære at klippe. Klip med en børste monteret på plæneklipperen, der løfter bladene. Derved får man mere bladmateriale væk end ved almindelig klipning. At klippe mere af bladene oftere, gør at planterne bliver stresset og svækket og på sigt ikke vender tilbage i samme omfang. Børsterne er også vigtigt i forhold til at få klippet e.v.t. frøstængler af. Det er vigtigt at frøsætningen forhindres.

Tusindfryd

Bellis perennis

Tusensköna

Tusenfryd

Kaunokainen

Fagurffill

Daisy

Foton: Anne Mette Dahl Jensen

Tusindfryd er en flerårig plante med en roset-lignende vækst, skeformede blade og korte overjordiske udløbere der kan danne store måtter i plænen. I bladrossettene dannes 5-15 cm lange, bladløse blomsterstængler med hvide eller rødlige blomster. Tusindfryd blomstrer fra marts til oktober, og blomstringen kan ske på trods af lav klippehøjde. Planterne producerer en masse frø, som kan spire fra april til september. Tusindfryd formerer sig også aggressivt via nye skud fra den krybende jordstængel.

Tusindfryd trives bedst på de dele af golfbanen, der er klippet lavt. Især på fairways kan der være store mængder. Den anses som en ruderal art, dvs. at den har let ved at koloniserer nye områder fra frø.

Vækstkrav

Tusindfryd trives bedst på lyse, fugtige områder, hvor jorden er forholdsvis næringsrig og lerholdigt. Den trives specielt godt i sur jord.

I Norge var tusindfryd oprindeligt ikke som værende hjemmehørende, men den har været dyrket som haveplante i lang tid, og har derfra spredt sig til græsarealer som klippes eller afgræsses regelmæssigt. Der har de sidste par år været en stigning i forekomsten af tusindfryd på de rekreative grønne arealer i Syd Norge og Syd Sverige og der er indikationer på at tusindfryd er i færd med at blive mere konkurrencedygtig i forhold til græs på grund af en generelt højere temperatur

Bekæmpes sådan her:

Kalk jorden

Eftersom tusindfryd trives i sur jord, kan man med fordel kalke jorden i de områder, hvor der findes mange. Men brugen af kalk skal naturligvis tilpasses de græsarter, man ønsker. Rødsvingel trives for eksempel også bedst i sur jord.

Håndlugning

Fjern planterne før kolonierne er for store.

Afskræl

Ved virkelig store angreb kan det være en god idé at skrælle ukrudtet væk og enten så nyt græs eller læg rullegræs. Dette er dog kun en løsning på mindre områder.

Almindelig firling

Sagina procumbens

Krypnarv

Tunarve

Rentohaarikko

Skammkrækil

Procumbent Pearlwort

Foton: Manfred Morgner och Peter Edman

Almindelig firling er en lille, vinterhårdfør, flerårig plante med den samme lysegrønne farve både sommer og vinter. Stænglerne er slanke, ofte jordkrybende og bliver normalt et par cm høje. Bladene er spidse og trådformede. Den blomstrer med hvidgrønne kronblade fra maj til september ved meget lav klippehøjde og producerer en frugt med nogle få frø. Den kan være vanskeligt at identificere og nogle gange forveksles den med mos eller enårig rapgræs. Men kommer man rigtig tæt på ser man at bladene er mere voksagtige, rødlige og forholdsvis store og kraftige.

De flerårige skud udvikler krybende sideskud som er rodslående i ledknuderne. Almindelig firling kommer ofte snigende i mindre isolerede grupper,

som derefter øger i størrelse og koloniserer større overflader. Sammen med enårig rapgræs og mos er den en af vores almindeligste ukrudsarter på greens.

Vækstkrav

Almindelig firling forekommer ofte på kalkfattige jorder, hvor den er en indikatorplante for uensartet fugtighed og lavt gødningsniveauet. Frø spirer let i fugtige perioder. Planten kan overleve ved meget lave temperaturer og overraskende stor mængde slid.

Bekæmpes sådan her:

Håndlugning

Manuel fjernelse af planter på greens er yderst effektiv. Det skal gøres når kolonierne er små. Tag dele af almindelig firling kolonier op med hulboret og erstat med græs-plugs.

Skift gødning

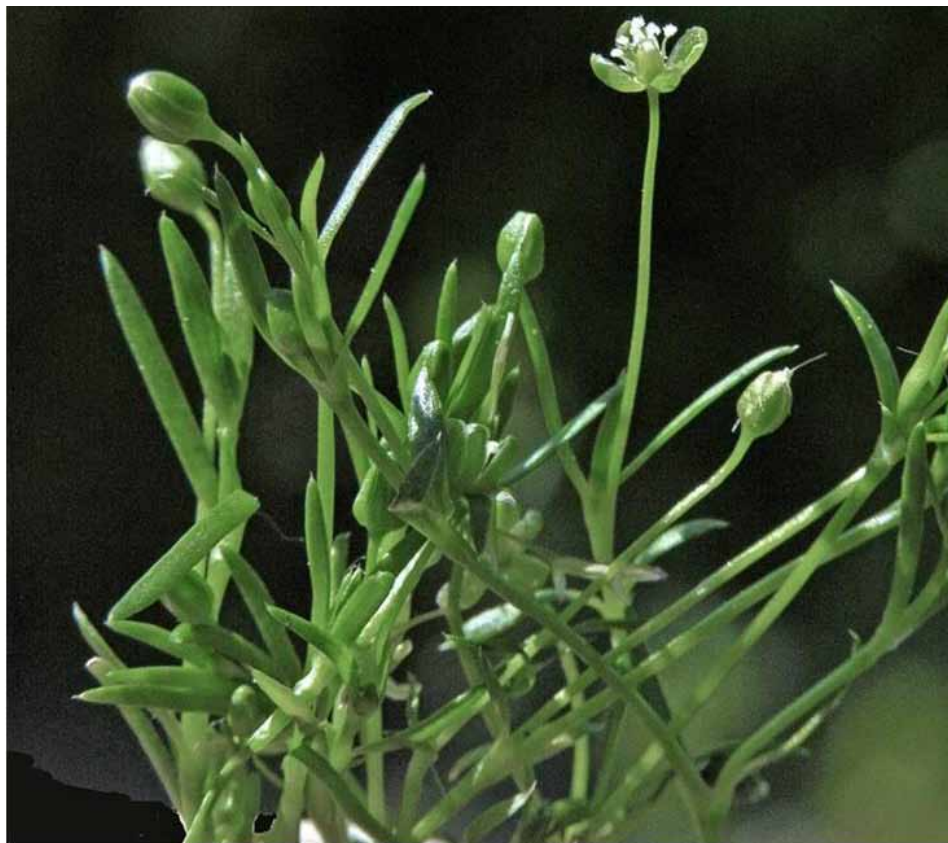
Erfaringen viser, at planten svækkes af svovlsur ammoniak gødning og jernvitrinol.

Udtørring

Planten har et meget overfladisk rodsystem, hvilket gør at den ikke kan tåle tørke særlig godt. Udtørring kan derfor være en god metode til at reducere almindelig firling. Men balancer det korrekt så græsset overlever. Lav en plejeplan der reducerer filt og giver tørre greens.

Vejbred (*Plantago major*)
Tusindfryd (*Bellis perennis*)
Almindelig firling (*Sagina procumbens*)

Revidert april 2016

Almindelig firling. Foto: Jouko Lehmuskallio/NatureGate

CHECKLISTE - Sådan reduceres ukrudtet generelt

- En stærk græsplante gør det svært for ukrudt at etablerer sig. Det er derfor vigtigt at give græsset så gode vækstbetingelser som muligt, så kan det lykkes at konkurrere med ukrudt om pladsen.
- Minimer områder med bar jord, hvor ukrudt kan etablerer sig.
- Undgå slid og komprimering. Flere af de mest almindelige ukrudtsarter trives hvor jorden er komprimeret og græsset slidt.
- En sidste udvej kan være at bruge et pesticid. Sørg for at vælg det mindst miljøbelastende middel og optimer sprøjtningen (se andet fakta blad omkring sprøjteteknik).

Nordiske greenkeepere (IPM-ambassadører) som har kvalitetssikret denne tekst og som kan hjælpe med gode råd om bekæmpning av vejbred, tusindfryd og alm. firling

Jesper Kristensen

Værløse GK, Danmark
greenkeeper@vaerloese-golfklub.dk
Tlf. +45 28987640

Christoffer Jönsson

Oslo GK, Norge
christoffer@oslogk.no
Tlf: +47 47363586

Håkan Rasmusson

Värpinge GK, Sverige
hakan@varpingegolfbana.se
Tlf. +46 70 518 91 30

Forfattere

Anne Mette Dahl Jensen

Københavns Universitet
amdj@life.ku.dk

Peter Edman

Svenska Golförbundet
peter.edman@golf.se

Form: Karin Schmidt

Læsetips

A. Lundqvist och H.Fogelfors, Ogräsreglering på åkermark, (Sveriges Lantbruks universitet) Uppsala 2004
Pesticidfri pleje af fodboldbaner og golfbaner, Skov & Landskab og Miljøstyrelsen

NIBIOs plantevernleksikon:
http://horizon.documentation.ird.fr/exl-doc/pleins_textes/divers15-12/010029091.pdf